

UIT STUDIEDAG RAAD VAN EUROPESE GEMEENTEN BLIJKT:

Belang van centraal instituut als Rijksdienst onomstreden

ANNEMARIE TEN CATE

De Rijksdienst voor de Monumentenzorg dient als centraal instituut gehandhaafd te worden. Zij behoort een stimulerende, adviserende en voorlichtende rol te spelen en moet zich daarbij voortaan onthouden van betutteling. Zij kan heel goed als vraagbaak en 'meedenk-bank' fungeren. De rol van informatie- en documentatiecentrum past haar uitstekend. Een conclusie, die duidelijk naar voren kwam uit de 'workshops' op de in november in Slot Zeist gehouden studiedag van de Raad der Europese Gemeenten en regio's i.s.m. de Rijksdienst voor de Monumentenzorg.

De belangstelling voor deze studiedag was overweldigend. De organisatie was zelfs genoodzaakt het aantal deelnemers over twee dagen te spreiden. Wederom een teken dat er een absoluut steigende lijn is te bespeuren in de waardering van ons bouwkundig en stedelijk erfgoed.

Centraal op deze themadag was de vraag: Wat wordt de taak van de Rijksdienst voor de Monumentenzorg (RDMZ) en welke dienstverlening kan men in de toekomst verwachten nu het decentralisatiebeleid op gang is gekomen.

In opdracht van de RDMZ wordt er momenteel een onderzoek verricht naar de wenselijkheid c.q. noodzakelijkheid van centrale voorzieningen. De eerste fase van dit onderzoek bestond uit 35 diepte-interviews met diverse instellingen en organisaties (waaronder de Bond Heemschut). De doelstelling van deze studiedag was nu ook anderen in de gelegenheid te stellen meningen en standpunten hieromtrent te formuleren en wensen kenbaar te maken. Aan alle deelnemers werd verzocht een viertal vragen schriftelijk te beantwoorden. Het resultaat van de interviews en deze studiedagen zullen komend voorjaar gepubliceerd worden en daaruit zal dan moeten blijken welke taken er aan een Centraal Instituut voor de Monumentenzorg zullen worden toebedeeld en welke dienstverlening men kan en mag verwachten.

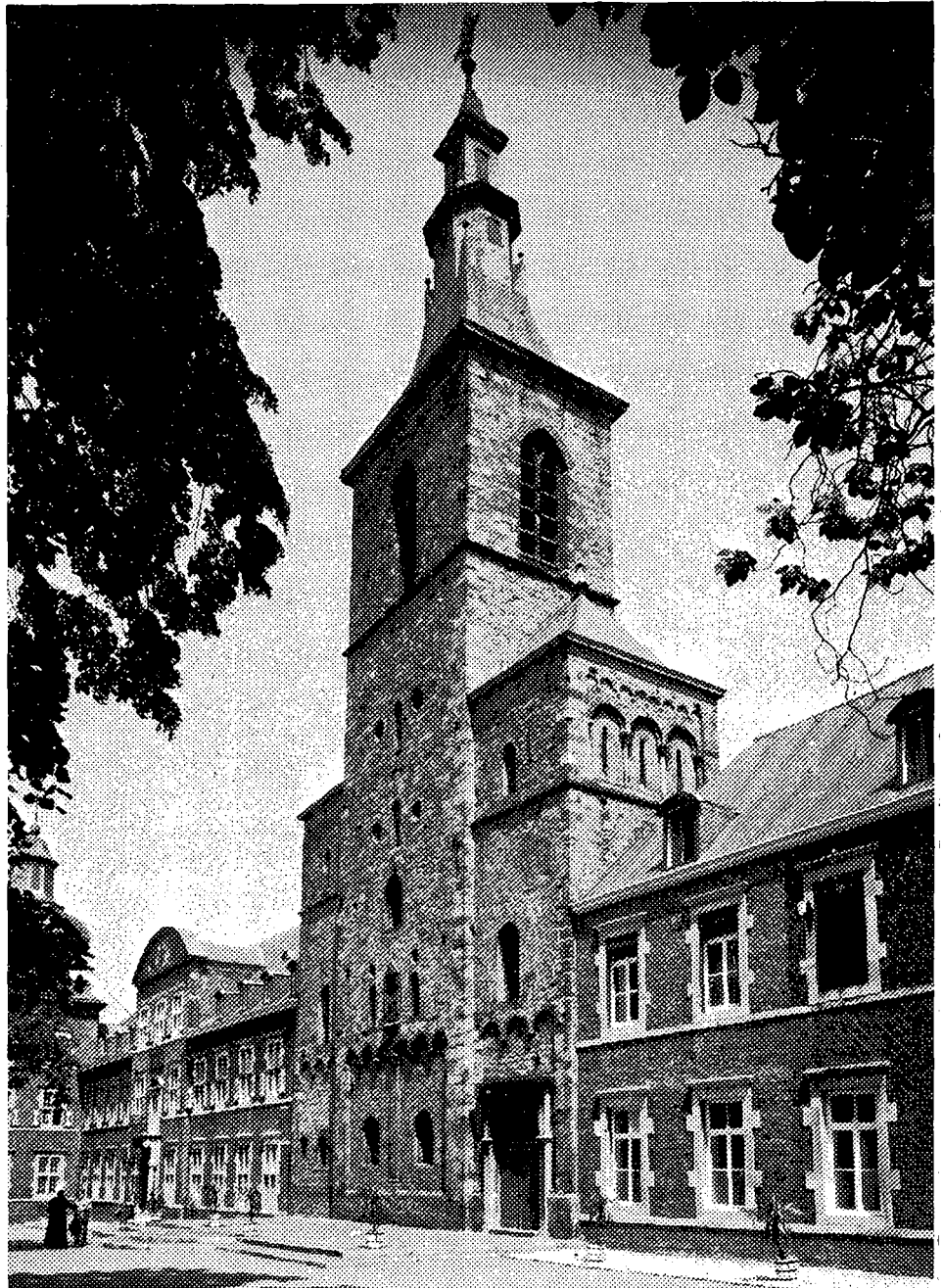
DECENTRALISATIE GEWENST

De ochtend werd gevuld met toespraken die een basis vormden voor de 'workshops' die 's middags plaats vonden.

De openingswoorden waren van *Mr P. Roscam Abbing*, voorzitter van de Raad der Europese Gemeenten en burgemeester van Rijswijk. Hij memoreerde het feit dat in 1985 het Comité van Ministers van de Raad van Europa de tekst van de 'Europese Conventie inzake de bescherming van het architectonisch erfgoed' heeft vastgelegd en ter ondertekening heeft voorgelegd; de bekrachtiging heeft echter nog niet plaats gevonden.

De Raad is zeer betrokken bij de Monumentenzorg en staat zeer positief tegenover decentralisatie, ondermeer omdat de lokale bevolking op deze wijze veel nauwer betrokken en meer bewust wordt van de verantwoordelijkheid ten opzichte van ons historisch en cultureel verleden.

Na de openingswoorden sprak de Minister van WVC, *mr drs L.C. Brinkman*. Naar zijn mening bleef de rijksoverheid in de decentralisatie-discussie wat onderbelicht. Versimpeld stelden de lagere overheden zich op het standpunt: 'geef ons alle bevoegdheden en àl het geld en wij regelen de zaak', aldus Brinkman. Toch moet de Rijksoverheid primair verantwoordelijk blijven, zij het op een afstandelijker manier, en deze dient via wettelijk geregelde bevoegdheden vastgelegd te worden. Met andere woorden: het zwaartepunt van de uitvoerende regelingen verschuift naar de gemeenten c.q. provincies, maar de Rijksdienst moet taken behouden

Mede dankzij de inspanningen van de Rijksdienst kwam in 1985 de restauratie van de Abdijskerk in Rolduc (Limburg) gereed.

als waardstelling, (een zekere mate van) controle of het signaleren van ontsporingen. M.b.t. het laatste meent Brinkman bijvoorbeeld dat monumentenzorg in het Parlement ter sprake moet kunnen komen. Daarnaast dient er op rijksniveau een dienst te zijn die over diepgaande wetenschappelijke en technische kennis beschikt. Tenslotte noemde hij het M.I.P. (Monumenten Inventarisatie Project, waarover elders in deze aflevering meer) als voorbeeld van een samenwerkingsverband tussen de Rijksdienst en in dit geval de provincie Overijssel.

Na Brinkman sprak *Jhr Ir L.L.M. van Nispen tot Sevenaer*, als plaatsvervangend hoofddirecteur van de RDMZ een voorspelbare pleitbezorger van een Centraal Instituut. Hij kan niet veel anders dan 'analoog aan 'Melk de Witte Motor', zoals hij schertste, verkopen dat Zeist moet'.

Medewerking van de zijde van de Rijksdienst aan het nieuwe beleid toont zich in het organiseren van allerlei instructiedagen, congressen en symposia, waarvan de opkomst enorm is. Als een belangrijke functie van een Centraal Instituut ziet hij *bundeling en uitwisseling van kennis*. Binnen de dienst wordt de informatie momenteel beter ontsloten via het internationaal classificatie systeem, UDC. Noodzaak van een centrale informatie dienst is echter dat nieuwe informatie toe blijft stromen. Een voorname functie is verder het aanbieden van *expertise* (des-

kundigheid) waarop een beroep kan worden gedaan, zoals de kunsthistorische afdeling met specialisten op verschillende gebieden.

VOORLICHTING

Tenslotte is er de belangrijke functie van voorlichting op het gebied van radio, tv, pers en onderwijs maar ook door het geven van objectieve adviezen m.b.t. vergunningen, subsidieverlening, opstellen van plannen, verordeningen enz. Van Nispen ziet de Rijksdienst met enige weemoed een aantal taken verliezen; als Centraal Instituut zal het echter vele functies (kunnen) behouden en verwerven en is voortbestaan dan ook zeker gerechtvaardigd.

Tenslotte sprak *Dr Nico Nelissen* van de Katholieke Universiteit Nijmegen. Onder zijn leiding vindt het onderzoek in opdracht van RDMZ plaats. In vogelvlucht vertelde hij wat zich sedert Brinkman's Nota heeft ontwikkeld en de grote gevolgen die deze heeft. De taak van de RDMZ binnen het nieuwe bestel hangt enerzijds af van de nieuwe bevoegdhedenverdeling, anderzijds van de wensen van de verschillende doelgroepen.

ONDERZOEK

De taken, die vanuit de 'workshops' aan de Rijksdienst werden toegespeeld noemden we al: voorlichten, adviseren, stimuleren en

meedenken. De workshops voegden daar de onderzoekstaak aan toe maar die moet niet exclusief een RDMZ-taak zijn.

Universiteiten en hogescholen zouden meer bij het onderzoek van de Rijksdienst betrokken moeten worden.

De RDMZ is tenslotte ook het centrum dat coördinerend moet optreden en de regelgeving op de verschillende beleidsvelden op elkaar afstemt, zoals het ontwikkelen van één systeem voor de financiering.

Vrees werd vooral door de kleine gemeenten geuit met betrekking tot de grote monumenten. Deze zouden als nationale monumenten van rijkswege gesubsidieerd moeten blijven, terwijl de onderhoudsregeling verbreed en uitgebreid moet worden. Vrees was er ook voor verlies van de provinciale subsidies en de invloed van allerlei andere belangen dan monumentenzorg bij de besluitvorming op gemeentelijk niveau. Er zal daarom van rijkswege enigermate van controle uitgeoefend moeten worden op die besluitvorming. Er werd tenslotte nog geopperd dat particuliere verenigingen en instellingen direct gesubsidieerd zouden moeten worden.

Dit was maar een greep uit de vele ideeën en voorstellen. Het belang van een Centraal Instituut met centrale voorzieningen voor de monumentenzorg werd zonder reserve benadrukt. Hoe dit instituut eruit zal zien wordt mede bepaald door de uitslag van het onderzoek van Nelissen.

Nieuwe bestemmingen voor Amstelkerk

Begin november is de Amstelkerk in Amsterdam eigendom geworden van de Amsterdamse Maatschappij tot Stadsherstel N.V.

Deze houten kerk is in 1669 gebouwd op een hoek van het Amstelveld in afwachting van een stenen opvolger, die er nooit is gekomen. Eeuwenlang heeft zij haar functie vervuld als wijkkerk van de Nederlands Hervormde Gemeente. Sinds 1970 vonden in dit 'noodgebouw' de diensten plaats van de Amsterdamse Studentenkkerk o.l.v. *Huub Oosterhuis*.

Omdat de bouwkundige toestand van het gebouw snel achteruit ging en de kerkdiensten slechts schaars werden bezocht, besloot de Hervormde Gemeente het gebouw af te stoten. Voor het symbolische bedrag van f 1,— is Stadsherstel nu eigenaresse van het gebouw. Het ligt in de bedoeling om zo spoedig mogelijk met de restauratie te beginnen.

Voorafgaande aan de overdracht vonden reeds talrijke besprekingen plaats met de Rijks- en Gemeentelijke Dienst voor de Monumentenzorg betreffende subsidie en bestemming. Over beide is nu overeenstemming bereikt. De restauratiekosten voor het herstel van

het casco, die ongeveer 4 miljoen gulden bedragen, zullen voor zover ze subsidiabel zijn voor 90% door de overheid worden gedekt. De kosten van de inbouw worden uiteraard niet gesubsidieerd.

Het ligt in de bedoeling om het kantoor

van Stadsherstel, dat nu gehuisvest is in een pand op de hoek van de Keizersgracht en de Leidsegracht, na restauratie hierin onder te brengen.

Plannen van het *architectenbureau Prins* hebben geleid tot een verdiepingsvloer in de kerk rondom de middenbeuk, waar het kantoor van Stadsherstel zal worden ondergebracht. Er wordt overwogen om op de begane grond aan de Prinsengrachtszijde een restaurant te vestigen. De lichtbeuk die geheel open zal blijven, kan voor kleine tentoonstellingen, vergaderingen of concerten gebruikt worden. Indien de restauratie volgens wens verloopt, kunnen de deuren van de Amstelkerk in de herfst van 1988 weer open. Wederom zal dan een leegstaand kerkgebouw door herbestemming een nuttige functie kunnen vervullen in het binnenstadsgebeuren. Evenals bijv. de Vondelkerk en de Oosterkerk kan alleen door hergebruik een dreigende sloop voorkomen worden. Dit unieke 17e eeuwse noodgebouw kan, ondanks het feit dat het uit hout is vervaardigd, hopelijk na restauratie weer eeuwen trotseren.

De kosterswoning aan het Amstelveld in de beide woningen aan de Reguliersgrachtszijde zullen eveneens in de restauratie worden betrokken. Hier zullen in totaal vijf woningen worden gesitueerd.